

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HA'ALEKANDJA

NR. 7

SEPTEMBER 1938

5. AASTAK'AIK

Ametiühingute reorganiseerimise eel

19. aprillil 1938. aastal dekreeedi korras kehtima pandud Töövõtjate Kutseühingute ja nende liitude seadus on võtnud sihiks luua suuremat kontrolli kutseühingute üle, kuigi kutseühingud oma sisemises asjaajamises on jäetud vabaks. Samal ajal on rõhutatud vabariigi valitsuse liikmete poolt ametiühingute kui töölisorganisatsioonide vajadust, mis oleks suureks abiks tööstusliku elu korraldamisel Skandinaavia riikide eeskujul. Nii — ametiühingute tegevuse juhtimist mitte otsekohe üle võttes, püütakse neid vaid suunata vajalisesse raamidesse, seades sellekohased nõuded juhtijaskonnale.

Sellise juhtimise ühtluse üle on raske kujutlust saada. Ametiühingud pole kõik ühesugused. On selliseid ametiühinguid, mis piirduvad vaid matsekassade pidamisega. On selliseid ametiühinguid, mis hoolitsevad vaid konkurentsi kaotamise suunas antud tööala kaupade tootlemisel, reguleerides tööde hindu. Lõpuks on selliseid ametiühinguid, mille põhikirja esimeseks punktiks on liikmete igakülgne kaitsmine, kuid millised sisuliselt selleks midagi ei tee. Seepärast, kui vaatleme tänapäeva ametiühinguid nende mitmesuguseis sihtides ja ülesandeis, siis selliste ametiühingute juhtimine ilma liikmeskonna kinnitusega pole võimalik.

Peaksime selgitama — mispärast? Kõik meie ametiühingud tekkisid ellu kui loomulikud järeldused sotsiaalsest ja majanduslikust korrast. Ametiühing on tekkinud vaid kui kaitsorganisatsioon järjest täieneva kapitalistliku tootmissüsteemi vägivalla vastu. Organiseerimine on arenenud asteastmelt, sellest ka astmelised vahed ühe või teise organisatsiooni sihtides ja ülesannetes. Abistamissüsteem on järkjärgult sisse viidud, vastavalt ajanoodeile. Esimesed abistamised kujunesid vaid haiguse, reisi ja surma korral. Hiljem — organisatsiooni arenemisega — tekkis ka vanade ning invaliidide toetamine. Tööpalkade, õpilaste ettevõtmistamise, tööaja lühendamise jne. küsimused kerksid akuutseimalt ajal, mil nende küsimuste lahenumisest olenes organiseeritud tööliskonna olemasolu.

Sellest nähtub ometi, et ametiühingud pole mitte olnud kutselised agitaatorid, kes kõnelevad vaid töölise ässitamiseks tööandja vastu. Nad on vaid loomulikud järeldused majandusliku elu korraldamisel. Nagu majanduslik elu, nii ka töölisorganisatsioonid täienevad asteastmelt ja võtavad oma ülesannete hulka ikka suuremad piirkonnad ja suuremad küsimused. See on loomulik arengu nõue. Töölise olukorra parandamise kõrval kergivad kutselised ja kultuurilised küsimused. Nad muutuvad igakülgsete huvide rahuldavaks organisatsiooniks.

On selge, et ametiühingud on näidanud kogu aeg täienemise suunda. Nende struktuur, nende võitlus ja saavutused pole ühe inimese tuju ega mõttevili, vaid seda on kirjutanud ette hädavajadused. Need reaalsed hädavajadused, nagu majanduseluski, kirjutavad ette ametiühingute vastava taktika, nad loovad ametiühingu üldpildi ja annavad tegevusele sisu.

Sellest järgneb, et ehtsad ametiühingud on vaid need, mille tegevuse kirjutab ette tööliskonna reaalne olukord ja sellest olenevalt kaitsenõud. Seda kõneleb meile minevik. Need ametiühingud, mis võtsid omaks väljaspool ametiühinguid seisvaid mõjusid, on näidanud alati liikmes-

NUMBRI SISUS:

Ametiühingute reorganiseerimise eel / Meie puhkekodu suvehooaja bilanss / Miks vajame kultuuritööd ametiühingus? / Nõukogude Venemaa palgapoliitika / Meie organisatsioonidest / Tartu trükitehased uutes ruumides / Teised ametiühingud / Ääremärkused / Võistlusmatka-märkmeid Soomest / Raamatud / Tehnilised uudised / Välismaine ringvaade / Kirjut maailmast

konna langust. Kui leiame selliseid kunstlikult juhitavaid ametiühinguid, peame alati arvestama tagasilangusega, kuna nende tegevus ei tulene otsekohe ametiühingu liikmeskonnast ja on sellele võõras. Seepärast pole kunagi võimalik ametiühinguid juhtida mõne väljaspool liikmeskonda asuva asutuse, grupi või koguni ametliku ministeeriumi poolt. Vahekordade muutudes muutusid ka ametiühingud oma ülesandeks. Me ei võiks tänapäeval samastada ametiühinguid, näiteks, 19. aastasaaja ametiühingute tegevusega, kuna tänapäeval on ametiühingute tegevuse ulatus suuresti laienenud.

Mis sellest siis järeldada? Esiteks — ametiühingute seisukohad ja taktika kirjutavad ette majanduslikud vahekorrad. Teiseks — ametiühingute juhtimine mõne väljaspoolse keskuse — nagu ministeeriumi poolt — võib sündida vaid sel korral, kui sama keskus dikteerib igas üksikasjas majanduselu ja loob sellele vastava tsentralistliku kuju.

Meil, Eestis, pole majanduslikud vahekorrad kuigi suuresti muutunud, võrreldes nendega aasta tagasi, samuti pole meil viidud majandussüsteem mingile riiklikule ja plaaniausel rajatud tegevusele ühe keskuse juhtimisel — see kõik ei õigusta ka ametiühingute ümberkorraldust.

Seepärast — kes tahab tõeliselt tööliste õigusi ja olukorda parandada — usume seda ka meie ametlikelt võimudelt — need ei peaks katsetama ametiühingute korralduse alal luua midagi uut senise asemele, sest see pole praktiline. Kõik vastupidised kavad nende elluviimisel muudaksid ametiühingud vaid kantsseleiliseks asutisiks ja tööliskonnal poleks sellest mingit kasu. Vabad ametiühingud on elavad organisatsioonid, kes täidavad ühiskondlikus elus tähtsaid ülesandeid. Iga organisatsioon, mis annab vaid sihtjooni, on bürokraatia, asutus ilma hingeta. Peaks hoiduma selliste sihtjoonte andmise poliitikast.

Meie puhkekodu suvehooaja bilanss

SÜGIS on käes ja puhkused lõpnud, paratamata on lõpnud ka trükitehaste puhkekodu kasutamine. Viimased puhkuseelolijad lahkusid puhkekodust augusti lõpul, seega jääb puhkekodu suletuks kuni järgneva hooajani. Kui vaadelda puhkekodu kasutamist üldse, siis oli see elavam kui 1937. aastal. On kujunemas kindlakujuline kaader kolleegide, kes oma puhkuse kasutavad puhkekodus viibides. Kui 1937. aastal viimased puhkused lõppesid juba augusti algul, siis sel aastal lõppesid need alles septembris.

Puhkekodu tubade üürid on väikesed ja ei anna, muidugi mõista, maja kasutamisel kuigi suurt tulu. Kokku võttes on alates 30. maist kuni 1. septembrini 1938 tubade üürist tulnud sisse üldse Kr. 344.75, eelmise aasta Kr. 275.90 vastu. Arvesse võttes, et meie puhkekodu väärtus arvestatakse 15.000 kroonini, on see summa liig väike amortisatsiooniks, eriti kus tuleb kanda kulusid järelevalveks, samuti ka maja juures teostatavaiks täiendustöiks. Igal juhul tänava aasta saadud summa ületab eelarves ettenähtud summa Kr. 300.—. Protsentides teeks see summa puhkekodu väärtusest vaid 2%. Tänavu aastal on viidud läbi majatöid ja papiga ülevõtmise töö, kuna vooderdamine tuleb kõne alla alles edaspidiseil aastail.

Meid peaksid huvitama ka kolleegide nimed, kes kasutasid lühemat või pikemat aega puhkekodu. Nagu sellest nimestikust näeme, on puhkuseelolijad peamiselt Tallinnast:

Viikov, Männik, Kasak, Rõõm, Matto, Sari, Mast, Leekar, Allesaar, Mutli, Maritov, Raukas,

Adu, Müllerson, Karenberg, Brun, Linnardi, Klaan, Saluste, Reekna, Asnovitš, Arras, Serben, Preisman, Kopp, Paulberg, Almos, Raie, Känd, Schönberg, Esterblom, Kruustee, Ruul, Tober, Velgre, Irdoja, Kanger, Varjendi, Küttverk, Virgebau, Boggens, Tulmin, Sieling, Pöldhein, Tõnissoo, Vunder, Kurbas,

Peale ülalloodute kasutasid puhkekodu veelgi mõned külalised lühemat aega, kelle nimede loetlemine viiks pikale. Olgu siinjuures märgitud, et hooaja kõrgtipul oli puhkekodu täieliselt koormatud, nii et osa pidi paigutatama puhkekodu heina kuuri, n.n. „Hotel Sarai'sse“.

Peaksime selle ülevaatega kinnitama, et puhkekodu kasutamine on õigustanud oma ülesannet. Paljudel olid kaasas koguni perekonnad koos lastega, nii et üldiselt kasutas Aegviidu puhkekodu kaugel üle 200 inimese.

Čehhoslovakkia trükitehaste

Čehhoslovakkia trükitehaste kohta käivaist aruandeist võiks märkida järgmist: trükikodade arv on 1245, neist on 1008 puhtrükikoda, teised tegelevad trükitehaste kõrvalaladega. Trükikodades töötab 17.186 töölise. 83 trükikoda on kivitrüki-, offset- ja sügavtrükitehased 1179 töölisega. 107 tööstust on segaloomulised (kivi- ja ramatutrüki), millest töötab 9444 töölise. Kemigraafilisest tööstusest, arvult 38, töötab 507 töölise. Pealeselle on 9 kirjavalamistööstust 65 töölisega. Seega töötab kogu vabariigis 1245 tööstust 28.381 töölisega. Tööstuse rahanduslik läbikäik oli aastal 800 miljonit čehhi krooni. Iga 12.000 elaniku kohta on 1 graafiline tööstus.

Miks vajame kultuuritööd ametiühingus?

Mõtteavalduse korras. Toimetus.

Trükitööliste kui ka teistes ametiühinguis kuuleme sagedasti kurtmist liikmete passiivsuse üle. Alatasa saab liikmeskond siunamise osaliseks; nad on loiid ühingu vastu (välja arvatud peod alkoholsete jookidega) jne. Kuid, kindlasti, on vähe räägitud tõelisest veast?

Möödunud aastal ütles kolleeg Kruustee ühes oma propagandakõnes, et „meid, trükitöölisi, peab ühendama ühine kutse, meie igapäevane töö, ilma igasuguse poliitilise maailmavaateta“. Kuid kahjuks peame konstateerima, et see töö ikka meid täiesti ühendada ei suuda, mida võime näha igapäevasest elust.

Möödunud peakoosolekul tõstsin ma üles küsimuse: kas ei peaks ametiühing oma kultuurilisel üritusel taotlema ametiühingulisi sihte ja töötama R. A. L. raames. Kuid siis astuti sellele teravalt vastu, et „ega meie või siin Marx'i ja Engels'i õpetama hakata — siis kaoksid pooled liikmed“. Mul kahjuks pole andmeid domineerivate maade ametiühingute kohta, kas nad seal õpetavad Marx'i ja Engels'it. Kuid seda teame kõik, et seal on ametiühingute poolt asutatud ametiühingu tegelaste ettevalmistamiseks kooli ja liikmeskonnale korraldatakse järjest kursusi nii üldteadmistes kui ka ametiühingulises teadmises. Mõnedes maades — nagu Rootsi, Norra, Taani, Prantsuse, Inglise, USA ja Mehhiko — on ka ametiühingute võidud majanduslikul alal niivõrd suured, et meie ei või neist unistadagi, rääkimata 40-tunnisest töönädalast ja kollektiivlepingust. Kuid miks ei taha meie neist midagi õppida? Kuid kõik vist teavad ilma pikema seletuseta, et tööliiskonna hariduslik tõus on ka tööliiskonna majanduslik tõus.

Meil töötavad igasugused bridži, male-, foto-, nais- ja näiteringid, kuid need on ikka kuidagi aja- viite või aja „surnukslöömise“ ringid, peale mõne erandi. Miks ei ole meil korraldatud ametiühingulisi kursusi ega ühtki hariduslikku õpiringi, näiteks: esperanto, keelte, sotsiaalteaduse, kirjanduse, kunsti j. t. sellesarnaseid õpiringe? Kuid ometi trükitööliste hariduslik tase võimaldaks sääraseid aineid käsitleda ja oma teadmisi edasi arendada. Hariduslik töö tõstaks ühtlasi trükitööliste lugupidamist laiemates rahvakihides, tooks inimesi rohkem kokku ja tõstaks ametiühingulist arusaamist; mis see kõik tähendab tööliiskumisele, on kõigile ilma pikema jututa selge.

Vaadates minevikku, saaksime õppida veidi omaaegse Venemaa tööliisharidusliikumisest. Enne revolutsiooni, kui Vene sotsialistlik partei „põranda“

all töötas, oli igal pool vastavaid salajasi õpiringe. Pärast revolutsiooni kulutab N. Liit iga aasta haridusele suuri summasid. Kui enne revolutsiooni loeti Venemaal 90% kirjaoskamatu, siis on see protsent tänapäeval langenud peaaegu nullini, mida ka välismaailm on pidanud tunnistama.

Kui nüüd küsime, mis sundis need haridust arendama, siis on siin ainult üks vastus: haridus tagab majandusliku heaolu ja kindlustab tööliisklassi võidu.

Meil, Eestis, ei tarvitse hariduslikel õpiringidel põranda alla pugeda, kuid siiski pole need meie trükitööliste juures jalgu alla saanud. Kas siis tõesti trükitööliised vihkavad igasugust teadust ja eelistavad selle asemel kõrtsikultuuri? Ma ei taha seda hästi uskuda, et see kõikide suhtes nii oleks. Seepärast oleks ühingu juhtivail inimesil viimne aeg selle peale mõelda, kui meie ei taha teistest maha jääda.

H. Ojala.

Proua Tabouis arvab, et...

Kuulus Prantsuse poliitiline naisajakirjanik proua Tabouis avaldas ajakiri „Marianne“ numbris artikli, milles selgitab sakslaste kavu Euroopa mandri valutamisel. Puudutades teisi riike, proua kirjutab...

— Juba kuus nädalat levib Saksamaa ohvitseride koolides uus Euroopa kaart pealkirjaga „Suur-Saksamaa 1950. aastal“. Kaart erineb suuresti praegusest Euroopa riikide seisust. Suure-Saksamaasse kuuluksid Čehhoslovakkia, Rumeenia, Ukraina, suur osa Poola territooriumist, Leedu, Läti ja Eesti.

*

Proua Tabouis on varemgi avaldanud salajasi kavu, mis hiljem osutusid tööoludele vastavaiks. Seda võimaldab temale suur tutvuskond maailma poliitikute hulgas. Näib, et ka sedapuhku on ta löönud naela pea pihta. Kui see nii on, siis peaksid demokraatlikud riigid juba ammugi tarvitusele võtma kõik abinõud, et lüüa jagasi fašistide kallaletungiplaanid. Seda tehakse siiski veel vähe. Isegi inglased ametiühingute kongressil Blackpoolis küsivad: Runciman saadetakse Čehhoslovakkiasse vaid selleks, et midagi ära anda Čehhoslovakkialt Saksamaale, vastasel korral oleks aidanud Inglise valituse resolootne vastus Hitleri kavadele.

SUUR inkvisiitor Torquemada istus põrgus ja kuulas aruannet Hispaania värskemaist sündmusist.

— Nojah, oleks ka minul olnud Itaalia lennukid ja Saksamaa kahurid, ega siis mingi varju oleks jäänud — ohkas ta südamest, kuuldes Guernica ja Nulesi linnade hävimisest.

Nõukogude Venemaa palgapoliitika

KEEGI kolleeg, kes on pikemat aega töötanud Nõukogude Venemaal masinaladujana, kirjutab selle kohta järgmist:

— Mulle asetatakse küsimus, missugusel kollel kujunevad venelaste palgad?

Siin tuleb märkida, et käitise nõukogu ja ametiühingud on pidevalt seotud käitise toodangu kasvaga. Nemad kannavad hoolt kollektiivlepingu eest, millised tööharu iseäralduste kohaselt ei tarvitse ühtlased olla. Trükitöö on seatud sisse määral nagu see on vajaline ja seatud käitise tehnilise olukorraga, mõistagi, arvesse võttes antud tööala seniseid kogemusi. Töölise tööoskus ja tööväime kõrgus — s. t. kutseline tase ja toodangu saavutus — on määravaks teguriks palga kõrgusele. Ametiühingute kaudu on käitises sisse seatud erilised palgatabellid, kusjuures töölised jagatakse mitmesse kategooriasse. Kui tükitöö hind on kord kindlaks määratud, siis seda ei saa allapoole viia, kuigi vahel tehniliste uuenduste ja tööoskuse tõstmisega suudetakse enam toodelda. Arusaadav, et uued töölised kasutavad seega seniseid kogemusi ja on seetõttu paremas olukorras kui selle tasemeni jõudnud töölised. Kui seatakse üles teatud töönormi saavutamine, siis võib palga veelgi tõsta, olgugi et selline tõusmine ületab keskmise teenistuse summa. On jätetud võimalus sellist tükitöö süsteemi viia üle kollektiivile, n. n. tööbrigadile, kusjuures selline brigad kooskõlastab oma tegevuse viimse võimaluseni ja kasutab sealjuures kõiki võimalikke tööd kiirendavaid ja toodangut suurendavaid vahendeid. Tihti peale, stahhanovlaste eestvõttel, moodustatakse sellised vabatahtlikud brigadid, millised koosnevad suuremat tööruutini oma vaist oskustöölisist. Brigadi teenistus jaotatakse ühtlaselt kõikide brigadi kuuluvate tööliste vahel.

— Kuidas on ometi võimalik selline menetlus, kuna ametiühingud puhttervishoidlikust seisukohast lähtudes ei soovita tükitööd?

Venelane, kellele selline küsimus esitati, vastas:

— Ma mõistan, mis te sellega tahate öelda. Kuid võike arvesse, et meie tükitöö süsteem erineb suuresti samasuguseist süsteemidest kapitalistlikes mais.

— Milliste erinevustega?

— Armas kolleeg! Selleks on põhjusi küllaldaselt määralt. Esiteks ärge unustage, et vene rahvas hulk aega elas tsaristlikus orjastamise süsteemis. Oktoobrirevolutsioon kaotas sellise eksplua-

teerimise süsteemi. See ei tähenda kohe paradisi jõudmist, n. n. „dolce far niente“. Enne seda puudus tööstuslik käitismajandus küllaldaselt määralt, enamik rahvast tegeles põllutööga. Seetõttu puudus ka tööstuslik minevik. Nüüd peab rahvas majandusliku ülesehituse tarvis kandma ohvreid ja pidama tugevat tööstuslikku distsipliini. Vastupidi kapitalistlikudele maadele omab iga vene kodanik õiguse tööle. Meil pole õigus vallandada halva tootmisvõimega töölisi, nagu see kapitalistlikes mais on harilik nähtus. Samuti pole meil mõeldav, et vähemtublid töölised kannataksid vahendite tõttu, nagu seda praktiseeritakse kapitalistlikes mais. Tükitöö süsteemi alusel on võimalik igal mehel oma jõu kohaselt töötada, ja kui ta tahab oma tootmisvõimet suurendada, saab ta ka suurema palga. Tal ei tarvitse karta vallandamist, vastupidi, teda ergutatakse paremale töötamisviisile. On seatud sisse ka progressiivne tükitööpalk, samuti võivad esineda ka preemiad. Selline preemia süsteem on harilikult seal läbi viidud, kus töömenetlus nõuab tunnitöö alusele seatud palka. Näiteks maksetakse preemiaid teatavate tehniliste menetluste läbiviimisel, nagu töö parandamine nii kvaliteedi kui kvantiteedi alusel, kauba odavamaks tegemine ja muidu kõikide tehniliste leiutuste tarvituselevõtmine käitise tehnikute kui ka lihttööliste eestvõttel. Kapitalistlik väljapigistamise süsteem on täiesti kõrvaldatud ja seega paraneb tootoodangu ja sotsiaalse heaolu tõusuga kindlalt kogu rahva sotsiaalne heaolu. Selline süsteem vastab täieliselt vene rahva põhiinstinktidele. Edasipüüdlikumale tasutakse enam, vähempüüdlike elatistest on madalam. Valitsus omalpoolt teeb kõik, et aidata ka vähempüüdlikke oma olukorda parandada nende endi jõul. Selline tehniline täienemine omab suure väärtuse kogu tööstusalal. Pole ime, et nii ergutatakse igat töölisi saavutama paremat. Ilmutatakse näitepilte, kus edasipüüdlik tööline on kujutatud vedurina, kuna vähempüüdlikud kilpkonnadena. Loomulik, et selline töötempo kiirendamine tükitöö alusel on vaid üleminev nähtus. Tulevases ühiskonnas peaks küsimus lahendatama Karl Marxi vormeli kohaselt: igale tema tarviduste kohaselt! Et seda saavutada, selleks tuleb Venemaal tõsta nõutava tööstuse kõrgusele. See näitab, et tootoodangu tõusu ergutus ei seisa mitte üksiku isiku, vaid kogu ühiskonna huvides. Venemaal on tööline ametiühingu kaudu enda peremees. Kui meile antakse tööstuslikuks ülesehitamiseks vajaline aeg, oleme ehitanud ka oma uuendatud riigi ja teostanud oma unistused.

Meie organisatsioonidest

Palgaalammäärad ja töötingimused Tallinnas

8. septembril peetud koosolekul kanti ette aruanne palkade alammäärade ja teiste töötingimuste kehtimapanekust Tallinnas, kusjuures see aruanne haaras umbes 20 Tallinnas asuvat suuremat trükikoda, samuti ka rida väiksemaid ettevõtteid. Teiste käitiste kohta püütakse saada andmeid hiljem.

Juba selle aruande põhjal võib teha mõningaid märkeid, kusjuures selgub, et ettevõtted pole ühtlaselt läbi viinud üleriiklikus aktsioonis seatud tingimusi. Ühed on piirdunud vaid palkade korraldamisega, teised ainult töötingimusi muutes, jne. On aga terve rida ettevõtteid, kus ülesseatud nõuded on vajalikul määral teostatud. Püüame siinkohal vaadelda selliste nõuete täitmist ülesseatavate küsimuste grupeeringute kaudu:

Palkade alammäär

Suuremais käitistes on alammäärad teostatud küllaldasel määral. Ainult üksikud ettevõtted pole veel täies ulatuses kõikidele tingimustele vastavad. Näiteks „Päevalehes“ on terve hulk nais- ja meesabi-töölisi, kes peaksid saama nõutava alammäära 11 ja 15 krooni nädalas. Tegelikult saavad nad vähem. See puudutab üht osakonda — litograafiat. „Päevaleht“, kui üks suurimaid, peaks siin olema eeskujuks, mitte aga soodustama ebadistsipliini. (Tohver & Ko trükikojas peale seda koosolekut tõsteti töölise palku üldiselt, kusjuures ka alla alammäära saajad viidi vajalikule kõrgusele. Lahine on vaid ühe naisladuja palgatase. Ometi töötab ta mitte õpilasena, vaid töölisena. Siin ei ole tähtis, kas ta omab kutsetunnistuse või mitte või kas ta on mees- või naissoost. Selles mõttes trükikoda eksib, kuna aktsiooni mõtte alusel peab ta olema laduja palgaga.)

Selle puuduse all kannatavad ka „Kiirtrükk“, „Estotrükk“, „Sõnavara“, „Võime“, Biek, „Nool“, „Edu“, Kodres jt. Nagu ülaltoodud nimestikust näeme, pole need trükikojad kuigi suured ja seepärast ei peaks edaspidi olema raske ka neid normile viia. Meie aktsioon tahabki just selliseid trükikodasid sundida oma palku tõstma normaalsele tasemele, mida suurtrükikojad peaksid ainult tervitama.

Seevastu terve rida trükikodasid — enamuse — on omad asjad korraldanud. Isegi sellised trükikojad, nagu „Libris“, Ehrenpreis, Roosileht jt. Päriskodasid ees sammuvad säärased trükikojad, nagu Riigi Trükikoda, Eestimaa A/s., „Ühistrükikoda“ jt. Nende palgatingimused on tugevalt paremad teistest.

Puhkused

Puhkuste alal on asjad enam-vähem korras. Peaaegu kõik ettevõtted annavad puhkust tööta-jaile, ainult mõningad käitised, olles veel äsja asutatud, pole võimaldanud töölisile puhkust.

Puhkuste andmine kõigub 7 päevast kuni poole kuuni, olles ebahütlane. On aga ka selliseid ettevõtteid, mis maksavad puhkuseraha ka alla aasta töötanud töölisile. Kaks nädalat täis annavad puhkust „Kiirtrükk“, „Päevaleht“, Eestimaa A/s., Tohver ja Ko, „Ühistrükikoda“, Roosileht, „Ühiselu“, „Vaba Maa“, Kodres jt. Seepärast pole puhkuste asjas trükikodadele midagi ette heita, kuna sel alal on püütud enam-vähem nõudmised rahuldada.

Palkamise moodused

Meie aktsioon sihtis selle poole, et kaotatakse tunni-, tüki- või päevatööle kauplemine. Töölised palgatakse vähimalt nädalapalgale, kusjuures kõik pühad tulevad tasumisele. Trükikojad on püüdnud seda aktsepteerida ja leidub vaid väheseid käitisi, kus veel teisiti tehakse. Kõrver ja Mähari tööstus on töölisi palganud tunnipalga alusele. Ettevõtte ise on alles noor, mispärast tuleb loota, et see on vaid arusaamatus ja leiab tulevikus ümberkorraldamist. Bieki köitetööstus patustab siin tugevalt, olles oma töölised palganud päevatööle. Oleme kindlad, et Biek, olles muis asjus korralik, peaks ka selle aluse kaotama. Ka Rebase klišeetööstus on palganud töölised tunnitööle. Mujal on aga asjad korras.

Nagu sellest näeme, on tingimused leidnud enam-vähem vastuvõtmist, lonkab vaid alammäära kehtimapanek. Seepärast oleks siin vajaline kiire tegutsemine selles suunas.

25 aastat trükitööd

„Päevalehe“ pealepanija Nadja Bogatörjeva pühitses 25 aasta tööjuubelit, olles töötanud pealepanijana.

Soovime juubilarile head edu ka tulevikus.

Ühingu juhatuse ja käitiste esindajate ühine koosolek

8. septembril kutsus ühingu juhatuse ja käitiste esindajate ühine koosoleku. Sel koosolekul tulid arutusele tähtsamad ühingu liikmeskonda puutuvad küsimused.

Esijoones tuli arutusele ühingu loteriiküsimus, kuna veel hulk pileteid on müümata. Selle loterii tulu on mõeldud ühingu raamatukogu täiendamiseks. Koosolekul pandi kõikidele koosolijatele südamele teostada aktiivset pilettide müüki. Piletite ja rahade õiendamiseks on viimseks tähtajaks laupäev, 1. oktoober, kell 5 p. l. Loosimine ise peetakse kell 7 õhtul.

Teiseks kanti ette aruanne käitiste olukorrast palkade alammäärade asjas, kusjuures selgitati kolme küsimust:

- 1) kas käitises on alla alammäärat töötajaid,
- 2) kas puhkused on rahuldatud,
- 3) kas nädalapalgad on kindlustatud.

Selle aruande kohta toome seletuse teisel.

Otsustati valida uus usaldusmeeste juhatuse, kuhu valiti Sõstar, Viigand, Jänes, Rahn ja Tõnissoo. Kandidaatideks jäid Lall, Raukas ja Leksin.

Veel anti teada, et trükitoölisel on kasutada võimla igal esmaspäeval kella 5—6 õhtul, kusjuures igal kasutajal tuleb maksta kuni jõuluni 1,5 krooni kasutamistasu.

A. Blaubrik tõstis üles käitistevahelise turniiri korraldamiseks malemeeskondade moodustamise küsimuse, pannes igale usaldusmehele südamele selles agiteerida koha peal.

A. Treiman soovitas osa võtta soome keele kursust, millised peetakse ühingu asukohas Lühikesel jalal.

Raamatute loterii

Ühingu kultuurtoimkonna poolt korraldati raamatute loterii, kusjuures loteriipiletite müügist saadav ülejääk läheks ühingu raamatukogu täiendamiseks. Pileti hind on 25 senti. Loteriivõitude hulgas on palju väärtuslikke raamatuid, mis peaks huvi äratama pilettide ostmise vastu. Loosimine on 1. oktoobril kell 7 õhtul ühingu ruumes.

Kolleegid peaksid kasutama võiduvõimalust, teades seekaudu ka raamatukogu täiendamist!

Ühingu meeskoori

lauluharjutused algasid 25. sept. kell 10 homm. ühingu ruumes.

Oma ridade täiendamiseks võtab koor vastu uusi lauljaid. Koori juhatuse palub iga meesühinglast-lauljat astuda koori liikmeks. Ainult siis suudab koor pakkuda väärikat laulu ühingu aktusil, pidudel, ühingulaste matuseil jne. Harjutused toimuvad pühapäeviti. Nii on võimalus ka vahetustetöölisel olla koori liikmeks.

Koori juhatab endiselt hra Laurimaa. Ta annab igal harjutusel pool tundi laulule lisaks nooditeooriat. Seeläbi on võimalik lauluõppimine palju lihtsamini. Samuti kestab edasi tasuta hääleseade „Estonia“ ooperi-tenori hra Karl Otsa poolt.

Koori juhatuse oma koosolekul 18. sept. koostas hooaja tegevuskava. On kavatsus võtta osa tuleval suvel Pärnus toimuvast kuurordi saja aasta juubeli puhul korraldatavast laulupeost, samuti ühingu Soome sõidust. Mõlemate ürituste sõidukulude vähendamiseks otsustati asutada koori juure ühekordne reisifond. Fondisummade hankimiseks korraldab koor tegevushooajal kinniseid õhtuid, esinemisi jne.

Esmaajoones otsustati selgeks õppida laulud kevadel muretsetud noodivihikust. Edasi tulevad laulud koorijuhi valikul. Neist on Soome sõidu puhul paar laulu soomekeelsed.

Kevadel vastuvõetud kodukord otsustati kehtima panna hooaja algusest alates. Seoses sellega tulevad läbiviimisele mõningad korraldused koori siseelus.

Võimla kasutada

Tallinna Trükitoölise Ühingu spordiring on üürinud „Töölisvõimlas“ igal esmaspäeval kella 5—6 õhtul 1 tunniks võimlasaali, kus võib korraldada võimlemist ja pallimänge. Iga ühingu liige saab saali kasutada, makstes Kr. 1.50 kuni jõuluni. Võimlas on soe dušš, mis võimaldab igale sportlasele pärast tugevat võimlemist head karastust.

Tellige ja levitage

„TRUKITÜÜLIST“

August Lukatsi 25 aasta tööjuubel

August Lukats õppis Venemaal Frischmuti tsinkograafias. 1922. aastast saadik töötab „Päevalehe“ tsinkograafias vanema söövitajana.

Soovime talle õnne ja edu edaspidises tegevuses.

Sõit Ohtu

toimus 20. augustil „Näiteringi“ poolt sealse ÜENÜ kutsel. Too koht asub Keila ja Vasalemma vahel, lähtena Kulna teivasjaam.

Sõit toimus seoses Ohtu algkoolis korraldatava peoga, kus esineti kevadhooaja viimase näidendiga — R. Ranniku „Tuled karidel“.

Etendus algas suvise tööaja tõttu alles õhtul kell 22.30 ja möödus kõigiti korralikult, kuigi paiguti võis tunda n.-n. minnalaskmise hõngu. Tege- lasist tõusis eriti esile A. Kasemets oma ilme- ka mänguga. Talle anti lilli.

Publikust oli pisike saad tulvil. Kaasaelamine mängule oli püsiv ja hoogne. Õhtu lõppes ma- peo kohaselt tantsuga, mis kestis vastu maanoorte harjumusi varahommikuni.

Puhkama viidi trupp lähedalolevasse küüni, kus küljealuseks oli peksmata rukis!

Trupi eest hoollitseti hästi. Anti tasuta õhtu- ja lõunasöök. Kasutada oli trupil ka kooli õunaaed ja võrkpall. Lahkudes paluti „Näiteringi“ kohe esimesel võimalusel uuesti külastata Ohtut, tingi- mata aga juba tänavu sügisel.

Üten siinkohal trupi nimel palju tänu külla- kutsujale ja trupi eest hoollitsejale — kohalikule koolijuhatajale hr. Veetammele.

H. Raiglo.

Tartust

Hilda Krause 25 a. ametijuubel

24. aug. s. a. pühitses pr. Hilda Krause oma 25 aasta ametijuubelit trükistö alal pealepanijana.

Õppimist alanud V. Valkmanni trükikojas, Tal- linnas, on ta töötanud a.-s. „Ühiselu“ trükikojas, sakslaste ajal „Postimehe“ trükikojas, lühikest aega kivitrüki alal a.-s. „Laferme“ ja L. Kahli juures ja 1934.—1937. a. kirjastusühisus „Päevalehe“ juures. Praegu töötab juubilar ajakiri „Maret!“ trükikojas.

Juubeliks parimad õnnesoovid ametiõdede ja kaaslaste poolt.

Võrust

Julius Preimann surnud

Võrust saabus teade — Julius Preimann on sur- nud. Tüse töömees ja hea kolleeg — nii tundsid teda kõik töökaaslased. Ühingu elust võttis ta tege- valt osa, olles ühingu esimeheks ja kogunud kaas- laseks organisatsioonilisel tööl. Nende ridade kir- jutajal oli viimati Võrus käimisel hea juhus vahe- tada mõtteid kadunuga, kusjuures Preimann võis jutustada huvitavat oma elust ja tegevusest. Võrru asus ta võrdlemisi hilja, olles enne seda töötanud Tallinnas ja mujal. Need kolleegid, kes töötasid vana „Tallinna Teataja“ ja M. Martna trükikojas Tallinnas, mäletavad Preimanni küllaldaselt.

J. Preimann sündis Tallinnas, 25. detsembril 1878. aastal. Õppima algas laduajametit 20. nov. 1893. aastal Lindfors trükikojas, lõpetades õppe- aja 20. nov. 1898. aastal. Seega sattus ta õppeaeg ajale, mil eesti trükistööstus oli astumas uude aja- järku. Kui Võrus asutati trükistööstuste ühing, astus Preimann selle liikmeks, olles seega 18. nov. 1935. a. organiseeritud trükistööstuste peres. Ta oleks varsti pühitsenud 60 aasta sünnipäeva, kuid surm tabas teda juba 20. augustil. Olgu muld talle kerge!

Tartu trükitöölised uutes ruumides

„Ah siis laupäeval on uute ruumide õnnistamine?“
„Seda just, nagu isegi tead.“

„Noh, missugune pastor siis sinna ka tuleb?“
„Ei tulegi, eks meie ise ole pastorid ja kõik.“ —

Nii räägiti Tartus möödunud nädalal.

Ja laupäeval, 10. septembril, toimus ühingu uute ruumide „õnnistamine“ või õigemini — pidulik avaõhtu. Sündmus tekitas liikmeskonnas elavat huvi, lubati minna hulganä — ja mindigi. Taheti kaasa viia naised-lapsed ja sõbrad-tuttavadki, aga korraldajad ütlesid: „Stopp! — niipalju ei saa, tuled ise ja küllalt. Ega meil Raekojaplats ole, mis mahutab kõik Tartu linna rahva.“ Ja niisiis tuli üks, kes tuli, — aga mõned tõmbasid nina vinguga ega tulnud ise ka.

Rahvast oli aga küllalt, — igasse tuppa jatkus omaja. Oleksid muidu olnud vahest tihedalt nagu silgud tünnis, kui mitte kõva vihm teelt nii mõnedki tagasi poleks uhtunud. Nii jäi siis ka ruum veidi lahedamaks.

Oli kutsutud ka külalisi, nii trükitöösturite, „Polygraafi“, Tartu Töölisühingute Keskkliidu ja Tööliskoja Tartu esinduse esindajad ja endisi paremaid liikmeidki. Tuldi ja toodi „soola-leiba“, nagu on heaks kombeks uue korteri korral, — hea suutäis, võimas „Philips“ raadioaparaat trükitöösturite ja „Polygraafi“ poolt. Peab ütleva aitäh! — väga vajaline riistapuu.

Kavad peokorraldajail olid väga head ja suurepärased, aga, kurat teab, mis viga see oli, mõningad viperused kippusid asja seama... Eks ta vist ikka oli sellepärast, et jumalasona puudus!...

Algas see juba laudadega: telliti ära hulk laudu, päris kenad parajad lauad. Toodi teisi saal täis. Need tuli aga ümber paigutada teisele korrale, — hakati viima, — ei saa — lauad ei mahu, tee mis sa tahad! Lõhu kas aken või sein maha, kui lauda tahad tarvitada. Kuid asjast saadi üle, — saag kätte ja lauad pooleks ning pärast kruvidega kinni. Ja lauad olid jälle niisama kõvad kui enne. Otsiti siis ka avaõhtule mängima triot, aga ei saadud; otsiti soolauljaid — kah ei saadud. Lõpuks saadi solist klaverile, kuid seegi saatis sõna, et ei saa tulla. Jäi varuks elektri-grammofon.

Kogu selle ilusa muusika ja suurte sõnade (mis pidid õhtul kostma) ülekandmiseks teistesse ruumidesse pidi päeval aegsasti üles seatama mikrofon ja valjuhääldajad, aga õhtul sinna minnes ei näinud neid asju ega ka montööre kuskil. Aga pühakiri ütleb, et mis tulema peab, ega see tulemata jää, ja nii me traadikerad ja valjuhääldajad tulid ühes meestega, kes kukkusid kohe ka rabelema. Pidime vaid ootama tunnikese, ja oligi kõik

korras. Ainult üks pisike puudus oli siiski asjal ma — mikrofoni see osa, mis heli vastu võtab oli ära unustatud.

Ega's sellegipärast midagi viga olnud, pidu peeti ära ja söödi omad söögid ja joodi omad teed ja muudki joogid ja peeti omad kõned. Tuju oli hea, sest laud oli rikkalik, ja lõpuks oli laulugi kuulda.

Kavatsatud oli teelaud — karske, — nii on ju kultuurne. Aga te ju teate, raadio — see lainetab, ja enne kui aparaat päralt jõudis, olid lained ammuugi seal ja see pani ka mehed lainetama: külalised tuleb väärilt vastu võtta! Teelõrtsiga ei saa midagi! — nii oli otsus.

Ja nii toodi ka paremat sorti „kangemat“. Kes aga ettenägelik oli, see oli oma taskud laadinud juba päris „riiklikuga“. Laud oli tõesti väga korralik — tõeline au perenaiste! Nii siis istuti hommikuni, — Aga oli ka neid, kellele asi üsna südameiligidane — ja need ei pääsnud enne pühapäeva õhtut.

Nii, — ruumid on avatud ja nüüd istume iga õhtu ja kuulame muusikat ning loeme lugemislauas ja kasutame mugavusi, mida pakub meie uus kodu, ja rakendame oma mõistuse ja käed töösse selleks, et luua uusi mugavusi ja koondada Tartu trükitöölisi suureks ühiseks üksteist hästi mõitvaks pereks.

Tartu, 15. IX 38

Kah Tegelsky.

Töötülide rindelt

* Hiiu-Kärkla tekstiiltoöstuse töölised algatasid töötüli, nõudes 20% palkade tõstmist.

* Kiltsi uue Balti metsatööstuse töölised nõuavad 20% palgatõstmist. Saadi 10%.

* „Estico“ kammivabrikus tõsteti palkade tunnitasu määrasid — meestel 23 ja naistel 16 senti tunnis.

* Elektrikud võitlevad kollektiivlepingu sisseviimise eest.

* Tallinna linna ehitusosakonna töölised saavutasid 6%-lise palkade tõstmise.

* „Ilmarise“ metallkütises tõsteti palku keskmiselt 10% võrra.

* „Ühiselu“ trükikojas tõsteti trükkijate palku 40—90 senti võrra nädalas või 2,5—3,5%.

* „Vaba Maas“ tõsteti mõnede ladujate palka 1—2 krooni võrra nädalas.

* R. Tohver & Ko trükikojas pandi osale ladujatele juurde 5 krooni kuus, s. t. 5—6% palgakõrgendust. Samuti on antud juurde ka mõnes väikemas kütises.

Koosolek 27. juunil

Sekretär kandis ette aruande külaskäigust majandusministeeriumi ja esitatud memorandumist tööliskorterite ehitamise üle. Minister soovitas liidul teha kalkultatsioonid ministeeriumi poolt koostatud kava alusel. — Eestimaa Töölisühingute Kesklidu normaalpõhikirja kavandeile parandusi ei esitata, vaid need tehakse ametiühingute vahelise toimkonna poolt koostatud kavandeile. — Puhkekodus otsustati teostada majatähtsuse tööd. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks jooksev kirjavahetus.

Koosolek 11. juulil

Rootsi Ametiühingute Liidule saadeti kaastundeavaldus liidu sekretäri Per Bergmani surma puhul. — Eesti Tekstiiltöölise Ühingu esitas kaebuse liidu sekretäri tegevuse vastu Viljandis. Kaebus leiti põhjendamata ja alusetu olevat. — Vastavalt Kutseühingute seadusele teostati liidu juhtivate organite registreerimine Tallinna-Harju prefektuuris. — Palgaalammäärade kehtimapanemise aktsiooni juures ilmes, et hulk ettevõtteid pole 1. juuliks teostanud vastavaid ümberkorraldusi. Otsustati selleks samme astuda. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks liidu kirjavahetus.

Koosolek 1. augustil

Vaadati läbi ametiühingute vahelise toimkonna poolt sisseantud normaalpõhikirjade kavandid ja tehti sellekohased parandused. Vastavad parandused esitatakse toimkonna sellekohasel koosolekul.

Koosolek 8. augustil

E. Ruul kandis ette aruande ametiühingute vahelise toimkonna koosolekust, tõrjudes tagasi ajaleht „Rahva Sõna“ vassingud liidu esindajate käitumise üle. — J. Saar loobus tervislikel põhjusil juhatuse tööst ja tema asemele kutsuti R. Kala. — Palgaalammäärade asjas saadeti ühinguile vastavad selgitused ja nõuti ühinguilt astuda sellekohaseid samme kohtadel. — Eesti-Soome trükitöölise maavõistlusele kinnitati meeskond ja esindajaks valiti A. Schönberg. — Sekretär kandis ette statistika poliigraafiatööstuse palgaliikluse alalt, märkides siin teatavat palga nominaalset tõusu. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks liidu kirjavahetus.

Koosolek 22. augustil

Tagasiastunud J. Saare asemele valiti liidu esimeheks E. Ruul, liidu abiesimeheks R. Luuk ja varahoidjaks R. Kala. — Otsustati toetada sügavtrüki kvalifitseerimist MÕT seaduse alla arvamiseks. — Arutati Soome-Eesti jalgpallimaavõistluse tehnilist külge. — Otsustati protesteerida üle-määratult trükitöö õpilaste pidamise vastu Tartus. —

Ühineti Tööliskoja poolt saadatud ettepanekutega kehtiva Töötülide lahendamise seaduse muutmiseks. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks Narva ja Pärnu trükitöölise ühingute soovid palkade alammääratult aktsiooni teostamiseks koha peal. — Kuulati sekretäri ettekannet tööliskorterite ehitamise võimaluse üle. — Lahendati puhkekoduga ühenduses olevaid küsimusi. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks liidu jooksev kirjavahetus.

TÖÖLISÜHINGUD

Tekstiiltöölise

ühingu kokkukutsel peeti 11. septembril s. a. Narvas käitisevanemate ja usaldusmeeste koosolek. Koosolekust võttis osa 17 inimest. Koosolek otsustas ükmeelselt tunnistada vajalikeks Tööliskoja Narva esinduse loomise. Seni oli esinduse suhtes seisukoht eitav. Arusaamatuks jäi koosoleku enamuse (10 7 vastu) eitav seisukoht töötülide lahendamise seaduse parandamiseks ja töölisevanemate fondi loomiseks.

Tallinna nahatöölised

pidasid üldkoosoleku, kus kurdeti senise juhatuse loidust. Seepärast otsustati juhatuse rakendada uued jõud ja valiti sellekohased isikud. Tuleb loota, et nahatöölised asuvad energilisemalt organiseerimistöösse.

Kinomehaanikud

püüdsid saavutada kokkulepet tööandjatega kollektiivlepingu sõlmimise teel. Algul näis, et sellega saadakse toime. Siis aga hakkasid tööandjad tõrkuma ja senini pole lahendust leitud — küllap kinomehaanikud otsivad teisi teid oma ettepaneku läbisurumiseks.

Kultuurtöö

küsimus on tunginud peaaegu kõigisse ametiühinguisse. Nii on ringide võrgud asutatud tekstiiltöölise, ehitustöölise jt. ametiühinguis.

Vanaduse piirid

Vanade töölise eastiikuliseks algpiiriks loetakse harilikult 65 aastat. Mõnedes maades on see määratud 60 aastale. Hiljuti alandati ka Taanis vanadusalammääratult 65-ilt 60-ni. Argentiina seadusandlikus kogus on töötatud välja kava, mille alusel naiste vanaduse algpiiriks on 55 aastat, meestel 60 aastat.

Töölisvanemate kaitseks

Hoolimata kehtivast töölikonna asutuste seadusest, on töölikonna esindajate õigused käitises suuresti hädaohus. Seadus võimaldab tööandjail mitmesuguseil ettekäändel lahti saada ebasoovitavaist käitisevanemaist, mis omakord mõjub pidurdavalt töölikonna taatele töölisvanemate valimiseks. Juba terve rida juhtumeid on ilmsiks tulnud, kus töölisvanem on kohalt lahti kangutatud, mille tõttu tekkis isegi protsesse. Seepärast on vajaline töölisvanemaile anda tõhusamat kaitset ja eriti luua nende tarvis fond, millest õiguse nõutamisel antakse töölisvanemaile toetust. Sellekohane keskfondi määrus ongi Tööliskojal valmistatud ja töölisvanemaile seisukohtade võtmiseks ja parandamiseks antud. Nagu Tööliskojale saabunud vastuseist näha, pooldab enamus töölisvanemaist asutatavat keskfondi. Seepärast on oodata uue kaitsefondi tegevuse rakendamist, mis mitmeti kergendab töölisvanemate võitlust töölikonna hüvanguks.

Koja väljaanded

Ilmus koja väljaandel brošüür „Määrused töötervishoiu ja tööõnnetuste vältimise alal“. Raamat sisaldab 1. juunist s. a. kehtima hakanud Tööstuslikkude käitiste tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu määruse ja seni kehtimajäänud vastavaid veneaegse määruse norme. Raamatut võib saada koja büroost ja tema hinnaks on 15 senti.

Töölisvanema ja kutseühinglase käsiraamat ilmus trükist. Raamatu paksus on umbes 160 lehekülge tihedat kirja ja hinnaks on Kr. 1,50, köites Kr. 2.—. Raamatut võib saada või tellida koja büroost. Samuti võib raamatut tellida kirja teel. Raamatu hinna võib maksta ka koja posti jooksvale arvele nr. 733.

Ülelinnaline koosolek

Tööliskoja algatusel peeti 1. septembril s. a. Tallinnas ülelinnaline töölisvanemate, valijameeste ja kutseühingute esindajate koosolek. Päevakorras olid: L. Johanson'i aruanne rahvusvahelisest töökonverentsist, J. Rebase ettekandel Tööliskoja sotsiaalpoliitilised sihid ja A. Renningult Tallinna käitiste ülevaade. Koosolekust võttis osa ligemale 120 esindajat. Koosolek võttis vastu kolm resolutsiooni, mis käsitlesid töölisvanemate fondi kehtimapanekut, samuti töötülide lahendamise seaduse muutmise vajadust ja protesti vallandamiste vastu rationaliseerimise maski all.

Sügise tulekul ilmnes ka väikene opositsioon selliste algatuste vastu, millist kandsid vaid üksi elukutselised posijad — arvult 7 inimest. Hoolimata ohtrast sõnavõtust ja arvustamisest, ei suutnud see

väike koondus millegagi mõjutada töölisvanemate ja kutseühingute esindajate üksmeelset seisukohta ja jäi oma ettepanekutega ainult oma häälte piirdesse. See laseb oletada, et edaspidi kaotab seesugune „opositsioonitamine“ igasuguse tähtsuse ja mõju. Paljalt arvustamisega pole kunagi edasi jõutud, vaid tuleb ka tegutseda.

Uus sekretär

Senine Tööliskoja sekretär Ilmar Rebane, kui õigusteadlane, kutsuti õiguskantsleri poolt õiguskantsleri II abiks. Selle tõttu on Rebane sunnitud lahkuma Tööliskoja sekretäri kohalt. Peab kahetsema Rebase äraminekut, kuna sel kohal on ta täitnud hästi oma ülesanded ja aidanud palju kaasa töölikonna olukorra parandamiseks.

Tööliskoja sekretäri kohale on ettepanek tehtud Lui Metslangile, kes ettepaneku vastu võttis. Lui Metslang on kauaaegne ametiühingute tegelane, kuuludes 1936. aastal tagandatud Eestimaa Tööliühingute Keskliidu juhatusse sekretärina. 1938. a. valiti ta Tallinnas Kopli valimisringkonnas tööliste esindajaks Riigivolikogusse, liues oma vastaseid.

Rahvusvahelised keskused

Skandinaavia unioon

Norra, Rootsi, Taani ja Soome trükitöölise liidud on omavahel ühinenud erilisse uniooni. See kaudu ollakse üksteisega lähemas kontaktis ja püütakse lahendada küsimusi suuremas ulatuses, kuna kõik ülalnimetatud maad nii ideoloogiliselt kui ka majanduslikult niivõlt on üksteisele lähedal. Viimane uniooni koosolek peeti mais Helsingis.

Arutati tööjõudude vahetuse küsimust, millise küsimuse üle refereeris Soome sotsiaalminister. Säärase vahetuse kaudu püüti tõsta tehnilist taset ja võimaldada töölisil end oma ametialadel täiendada. Kogemustest selgus, et selliste vahetuste taajärjel nii mõnedki kolleegid ei näinud siin muud kui paremat teenimisvõimalust. Kogu asja ideeline siht jäeti kõrvale. Kui siis säärane soodustatud mees viimaks kusagile „kõrgemale kohale“ pääsis, nagu meistriks jne., siis ta lihtsalt pööras selja organisatsioonile ja läks viimasele seega kaduma. Seepärast pole sellisest vahetusest organisatsioon midagi võitnud, vaid, vastuoksa, oma liikme kaotanud.

Taani trükitöölise liit tegi ettepaneku, et Skandinaavia riikides võetaks uuesti tarvitusele rändavate trükitöölise toetamine, kusjuures seda toetust antakse alla 25-aastasteile ja ajavahemikul 30. maist 1. septembrini. Seda ettepanekut siiski vastu ei võetud. Oodatakse enne, missugused ettepanekud esitavad põhjariikide valitsused õpilaste vahetamise alal.

„Päevalehes“ (24. VIII 38) leidis järgmise sisuga kuulutus:

Vajatakse

trükkikotta masinameistri abi, kes mõistab ka peale panna, soovitav ladumise tundmine. Joodikuid palutakse mitte tulla. Kirj. slt. „28/1788“.

Töö on töö, ja pole paha, kui seda pakutakse. Aga näib, et siin on õigupoolest tegemist kellegi naljahambaga (või on's meie trükitöösturite hulgas neid ka!), kes suri küll 100 aastat tagasi, kuid nüüd tahab trükkikoja avada. Kuidas midu seletada seda, et masinameister (resp. trükkija) peaks hakkama peale panema, sealjuures ise lades. Kuulutus oleks täielisem, kui samal ajal masinameister oskaks pörandat pühkida, vannitada peremehe lapsi ning, poleks halb, ka — klaverit mängida.

•

KAS peaks olema maailmas veel kohti, kus leidub punanahku? — küsis Columbus nõuandjalt. Kahjuks ei — vastati — ajast, mil Teie olete surnud, valged on ise muutunud punanahkseiks.

Näitering

alustas oma tegevust 9. sept. peakoosolekuga. Arutati hooajaga seoses olevaid küsimusi ja moodustati ümber juhatus. Esimeheks sai senine laekur H. Raiglo, sekretäriks prl. E. Teder ja laekuriks ringi uus liige H. Kopli. Näitejuhiks on endiselt R. Pöldhein.

Asutakse lavastama rööbiti kaht näidendit: Agapetuse „Olen ma sattunud haaremi?“ ja M. Tamari „Otsin tutvust“. Proovid toimuvad kesk-nädalati ja neljapäeviti kella 19—22-ni ühingu ruumes. Edasi on kavas M. Gorki „Põhjas“, üks laulumäng ja teisi näidendeid.

Etendustesaalina on püütud üürida n.-n. Rahvamaja saali Pärnu maanteel, mis ühinglasile tuttav peakoosolekuist ja milline omab ruumika lava.

Kuna näiteringil on puudus meestegelasist, palutakse asjastuhvitatud ühinglasi pöörduda prooviõhtuil ses suhtes näitejuhi poole.

Näitering oma eelmisel hooajal on näidanud kõigiti elujõulisust ja loodab ühinglaste toetusel sammuda edasi tõusuteed.

Sotsiaalpoliitika

Uued tööalad

MÕT seaduse alusel arvatud tööalade nimekirju täiendati järgmiselt:

III. Graafikatööstus.

3. Kivitrükitöö ala — meistrile terves ulatuses ja õppinud tööliselise jaotatult aladesse:

- litograaf-joonistajatöö ala — 3 ½ aastat,
- ülekanajatöö ala — 3 ½ aastat,
- trükkijatöö ala — 3 ½ aastat.

Kivitrükitöö ala õppeajaks määratakse senise 3 ½ aasta asemel terves ulatuses 4 aastat.

4. Litograafiatöö ala nimetatakse kivitrükitöö alaks.

6. Fotograafiatöö ala — meistrile terves ulatuses ja õppinud tööliselise jaotatult aladesse:

- operatoritöö ala — 2 aastat,
- retušeerijatöö ala — 2 aastat,
- laborant-kopeerijatöö ala — 2 aastat.

Fotograafiatöö ala õppeajaks terves ulatuses määratakse senise 3 ½ aasta asemel 4 aastat.

8. Kiirfotograafiatöö ala kustutatakse nimekirjast, arvates 1. juulist 1938. a.

Tööpõlgurite töölaagrite seadus

näeb ette, et sunduslikult töölaagrisse paigutamisele kuuluvad kuuest kuust kuni kolme aastani:

- tööjõulised isikud, kes tööpõlgamise pärast töötä ja eluülpidamise allikata ümber hulguvad,
- tööjõulised isikud, kes raiskavad töötasu või muu tulu alkohoolsete või narkootiliste ainete tarvitamise peale säärasel määral, et nad ise äärmises viletsuses elavad või et nendelt ülalpidamist saama õigustatud isikud on sattunud abivajavasse olukorda. Samuti võidakse tööjõulisi süüdlasi tööpõlgamise pärast kindla elukohata ümberhulkumises (KrS § 265), kerjamises (KrS § 266) alla 17-aastaste enda juure võtmises, sihiga saata neid kerjamisele või kõlblusvastastele tegudele (KrS § 273, 392 p. 2), elatise mitteandmises emale, seaduslikule isale või alaealisele lapsele (KrS § 391) mõista töölaagrisse kuuest kuust kuni kolme aastani.

Haigekassade päev

17. ja 18. septembril s. a. peeti Tallinnas Eesti Haigekassade Liidu korraldusel haigekassade päeva. Päeva kavats olid referaadid sotsiaaloludest ja sotsiaalkindlustusest, sotsiaalkindlustus ja rahva iive, haigekassadest, tööliste arstlikust kontrollist, haigekassade kohtuasju, perekonna abist jt. Referaatidele järgnesid läbirääkimised.

Sellised päevad aitavad kaasa haigekassa tegevlaste teadmiste kasvule ja orienteerumisele toimivatest sündmustest sotsiaalkindlustuse alal, mis pärast osavõtt oli elav ja sõnavõtjaid rohkesti.

Võistlusmatka-märkmeid Soomest

Oli kaunis laupäeva hommik, kui asusime a/l „Suomi“ pardale, et alustada võistlusmatka Soome.

Meeskonna tuju oli ülev, ehkki igapähes pulbitses teadmine, et Soomes on „soome saun“ kindel, sest meie ridadest puudus paar parimat mängijat. Kui olime juba merel, siis juhtus meie esindaja Schönbergiga midagi, ja see midagi oli — Schönberg jagas meestele raha ja sealjuures ise naeris. Tema, kes ei naera kunagi siis, kui tuleb raha välja anda, naeris. Ime! Osa mehi, nimelt Karm, Kaun, Leichner, Veinberg, Tassa, Libek ja „huvirändur“ Järvasoo, ruttas kiiresti allruumi, et alata bridži. Brun, Goldi, Peterson, Schönberg ja Rünne ajasid tekil kahe soomlannaga juttu, kes tulid Viljandist suvitamast. Ülal kapteni-sillal istusid gentelmannid, nagu Raigla, Uuetoa, Kaleviste ja Tartu treener Kailit oma abikaasaga.

Peterson sõitis vist esimest korda üle Soome lahe, kuna teda ristiti laevas, mitte merejumal Neptuuni poolt, vaid kajaka poolt, kes pani oma pitseri tema ülikonna varrukale. Kõigil meestel oli tuju ülev ja Peterson klõpsutas pilte nii, et aparatuur muutus tuliseks. Helsingi jõudes olid sadamas vastas soome seltsimehed, kes meile hakkasid näitama Soome pealinna.

Tõesti, Helsingi on oma palet viimaste aastate jooksul palju muutnud, nii palju uut ja huvitavat oli seal vaadata. Laupäeval ja pühapäeval enne lõunat ei saanud millelegi muule mõelda kui ainult Helsingi vaatamisele. Öhtul kell 6 algas siis meie meeste korralik peksmine. Tegelikult ei olnud seal teised mehed süüdi peale ühe, kuid anname temale andeks, sest üks pidi ju kaotama, ja meie kui külalised pidime olema nii „viisakad“.

Mäng rullus lahti meie meeste kõva pressiga, kuid tagajärjetult, siis hakkasid ka soomlased end liigutama ja mäng muutus lahtiseks. Esimene värav tuli ootamatult. Soome vä. Kylmälä lõi väravale, vv., tahtes võtta „külmalt“, rabas ainult tühjust, sest pall oli juba jalge vahelt leidnud mulgu, kust ta läbi sai pugeda ja üle väravajoone veereda. Teine värav tuli kohe selle järele, samuti Kylmälä lööduna. Ka meie mehed pressisid, kuid väravat ei saadud. Kolmas värav tuli ps. Pesonen'i löögist, ning tagajärjega 3:0 mindi poolajale. Teine poolaeg algas täiesti lahtiselt, kord oli üks värav ohus, kord teine. Säärase pika rabelemise järele tegi Veinberg ilusa löögiga 3:1 ja natuke aega hiljem 3:2. Juba hellitasime viigi võimalust, sest meie mehed pressisid kõvasti. Iseäranis paistsid silma Brun ja Veinberg, kes püüdsid teha kõik, et saavutada viiki, kuid mäng muutus ja ps. Pesonen

tegi ilusa löögiga 4:2. Selle tagajärjega lõppes mäng.

Meie mehed mängisid paremini kui meie seda käesoleval aastal oleme näinud. Esimese värava „soendas“ võrku küll meie väravavaht, kuid teiste väravate kohta polnud temal sõnagi rääkida, sest need olid väga teravalt löödud ning püüdatud.

Eriti peab välja tõstma kaht meie meest, kes ületasid iseendid oma haruldaselt hea mänguga — need olid Karm ja O. Brun.

Meeskond esines koosseisus:

	Rünne			
	Kaun	Karm		
	Kaleviste	Brun	Goldi	
Raigla	Uuetoa	Veinberg	Tassa	Leichner.

Mis arvavad soomlased?

„Kirjatyo“ kirjutab sel puhul järgmist:

— Huvitav ja tasavägine võistlus lõppes soomlaste võiduga 4:2. Õigem mängutulemus oleks olnud 3:2, kuna esimene värav soomlaste kasuks oli tingitud eesti väravavahi hooletusest.

Eesti-Poola jalgpallis?

Omal ajal Tartu Trükitehase Ühingu spordiringi algatusel liit pöördus Poola trükitehaste liidu poole ettepanekuga korraldada Soome-Eesti eeskujul jalgpallimaavõistlus trükitehaste liitude vahel. Poola trükitehaste liit andis sellekohase kutse seisukoha võtmiseks trükitehaste spordiklubi „Drukarz“ juhatusele. Klubi juhatus, asja kaaludes, otsustas põhimõtteliselt astuda läbirääkimistesse eestlastega, tehes teatavaks ka oma tingimused Eestisse sõiduks. Sel alusel tuleks Poola jalgpallimeeste eest kanda kulud Poola piirist Eestisse ja tagasi, samuti muud öömaja ja ülalpidamise kulud. Tartu Trükitehaste Ühingu spordiring kaalus neid tingimusi ja tunnistas need vastuvõetavaks, kusjuures mäng tuleks pidamisele tuleval aastal. Vahepeal püütakse luua kontakti ka teiste spordiühingutega, et saavutada lisavõistlusi. See vähendaks vastuvõtukulusi. Nii võime selle alusel loota külalistenähtena ka Poola trükitehaste liitu. Arusaadav, et samadel tingimustel võtaksid Eesti trükitehaste vastu ka poolakad.

Riigi Trükikoda kaks poolt 2:2

Samal päeval peeti TJK väljal Riigi Trükikoja n.n. musta ja puhta osakonna vahel jalgpallimatš, mis lõppes viigiga 2:2. Meeskondades mängisid meie kuulsused, nagu Uukivi, Karm jt. Kahju, et see mäng toimus samal päeval, mil ühingu meeskond mängis tööliissportlastega. Säärane olukord nõrgendas ühingu meeskonda ja tõi kaotuse.

Esmaspäeval, 12. septembril, peeti „Kalevi“ väljal Tallinna Töölisspordi Ühingu ja Tallinna Trükitöölaliste Ühingu jalgpallimeeskondade vahel võistlus, mis lõppes töölissportlaste kasuks 2 : 1, poolaeg 1 : 0. Töölissportlased esinesid seekord nõrgalt, olles mängutasemelt nõrgad. Eriti veel seetõttu, et trükitööliste ühingu meekond mängis reserveodega ja heade mängijate puudumisel. Kohati oli hetki, kus trükitöölised valitsesid mängukäiku ja olid kardetavad vastase väravale. Aga üldiselt jättis mäng pealtvaatajad, arvult 200, külmaks, olles tehniliselt liig nõrk ja huvitu. Tahaks loota edaspidi paremat mängu — heade meestega ja täie hoolega, käesoleval võistlusel andis viimase puudus end tunda.

Kergejõustik Tallinnas

Tall. Trükit. Üh. Spordiring korraldas 15. ja 16. sept. s. a. Kadrioru staadionil kergejõustiku-võistlused. Võistlused kujunesid võistlejate arvult vähemaks eelmisest aastast, kuid konkurentsilt tugevamaks. Võistlusel tulid kohtadele:

100 m jooks: 1. Sibul („V. M.“), 2. Ridala (Hansa), 3. Peterson (Roosileht).

Kuulitõuge: 1. Kulgevee (Hansa), 2. Veski („Pvl.“), 3. Sibul („V. M.“).

Kaugushüpe: 1. Sibul („V. M.“), 2. Vösotsky (Hansa), 3. Veski („Pvl.“).

1500 m jooks: 1. Veski („Pvl.“), 2. Peterson (Roosileht), 3. Sibul („V. M.“).

Odavise: 1. Veski („Pvl.“), 2. Kulgevee (Hansa), 3. Peterson (Roosileht).

400 m jooks: 1. Sibul („V. M.“), 2. Veski („Pvl.“), 3. Peterson (Roosileht).

Kettaheide: 1. Krause („Pvl.“), 2. Veski („Pvl.“), 3. Kulgevee (Hansa).

Kõrgushüpe: 1. Peterson (Roosileht), 2. Krause („Pvl.“), 3. Vösotsky (Hansa).

Kolmikhüpe: 1. Vösotsky (Hansa), 2. Sibul („V. M.“), 3. Peterson (Roosileht).

Auhinna omandasid iga grupi kolm parimat.

Jooksudes: 1. Sibul („V. M.“) 16 p., 2. Peterson (Roosileht) 13 p., 3. Veski („Pvl.“) 11 p.

Hüpetes: 1. Vösotsky (Hansa) 15 p., 2. Sibul („V. M.“) 12 p., 3. Peterson (Roosileht) 11 p.

Heidetes: 1. Veski („Pvl.“) 15 p., 2. Kulgevee (Hansa) 15 p., 3. Sibul („V. M.“) 10 p.

Surnute riik

„Looduse“ laureaatide-seeria raamatuid väärivad märkimist Taani kirjaniku Pontopidani kaheköeline romaan „Surnute riik“. Neile, kes tahaksid saada aimu Taani varasema poliitilise võitluse ajajärgust, kus ühelt poolt võitles kõikvõimas kirik ja teiselt poolt vabameelsust ihkav ühiskond, on raamat heaks poliitiliseks eelkooliks ja poliitilise võitluse selgitajaks. Lugeja tutvub maa poliitilise võitluse aluspõhjaga, poliitiliste parteide võtetega ja neis parteides tegutsevate isikute hingeeluga ja tegevusega. Kuigi käesolev raamat puudutab vaid Taanimaa varasemat poliitilist ärkamisaega, kus töölistikond poliitilise jõuna polnud veel tugev suur, annab ta ometi võimaluse näha asju selgepinnaliselt ja lahustab ühiskondliku ebaõigluse ehitust. Sellist aega elab üle iga riik ja võime palju paralleele tõmmata sel alal isegi meie Eesti poliitilise elu arenguga.

Teose faabula on ehitatud ühelt poolt võiduka vabameelse liikumise otsingutega ja selle liikumise poliitiliste eksisammudega, mis toob võimule uuesti allaheidetud kiriklaste ringkonna. Aga oma aja üleelanud kiriklased, sattudes võimule, pole osanud kohandada oma tegevust inimvaimu vabale otsingule, mis kutsub esile peitumusi ja tülgastust. Selline peitumine ja tülgastumine avaldub kirikuõpetaja Johannes Gaarbo tagasipöördumises vihatud venna juure, kes vabameelse ja rahva sõbrana oli senini taga kiusatud igasuguste reaktionääride ja kiriklaste poolt. Samal ajal on romaan tihedasti seotud armastajate kujudega, kes selles ühiskondlikus heitluses püüavad saavutada oma isiklikku õnne. Et selline isiklik õnn on seotud ühiskondliku heitluse tulemusega, on olnud romaani autori sise-miseks veendumuseks.

Raamat on saadaval Tallinna Trükitööliste Ühingu raamatukogus.

Trükitöösurite päev

Eesti Trükitöösurite Ühingu kokkukutsel peetakse 25. septembril s. a. Tallinnas üleriigiline trükitöösurite päev. Päeva kavas on ette nähtud selgitus ülemaalisest trükitöö hindade ühtlustamisest ja palkade alammäärade ellurakendamisest. Veel on kohti, kus see aktsioon pole mitte läbi viidud, mis pärast päeval arutatakse vastuseisu põhjusi ja püütakse lüngad kaotada. Tuleks loota, et sel alal kõik tehakse, et üleriiklik süsteem trükitööstuse parandamiseks kinnitust leiaks.

Tehnoloogilised uudised

Ladumismasinade ruumi tervishoiust

Ladumismasinade ruumi tervishoidlik külg on küllaltki tõsine küsimus, mille juures tuleks ka meil peatuda. Kuipalju meie kolleegidest on kuulnud kaebusi masinaladujate suust igasuguste kehaliste rikete üle, mis on spetsiifilised selles töös. Nii mõnigi laduja ravib end igasuguste arstide juures küll gangreenist, küll tinamürgituse jne. haigusist, mis ta on saanud töötamisel ladumismasinail. Meil, Eestis, on sellele küsimusele pandud vähe rõhku ega ole ka tehtud suuremaid uurimusi nimetatud tööalal. Piirduetakse vaid üldtervishoiu nõuetega, arvates, et sellest peaks jätkuma. Küll aga on vastupidi välismaail. Seal on tehtud uurimisi, asetades need uurimised teaduslike katsetuste alla, ning on püütud saavutusist teha sellekohased järeldused ja ilmnevad vead kõrvaldada.

Igale spetsialistile peaks olema küllalt selge, et masinaladumistöö on kõike muud, kuid mitte tervishoiveid. Berliini arst Klauber ütles kusagil ettekandes, et Saksamaal oli 1000 surmajahu peale tulnud 332 tiisikushaiget. Tinaga töötavate tööliste hulgas oli see arv 501, seega kaugelt suurem. Statistika tõendab, et eriti tina alal töötavad tööliselised kannatavad kõige rohkem tiisikuse külgehakkamise all. On täiesti ükskõik, kuidas see sünnib — kas seekaudu, et peen tinatolm võimaldab tiisikuse pisikute kehhatungimist või nõrgendab keha, mis võimaldab pisikuil edukamalt võidelda keha enese vastupanujõududega. Trükitööstuses — ütleb Klauber — mitte üksi tina, vaid ka teised ebatervishoidlikud olud võimaldavad pisikuil teha oma tööd, ja eriti masinaladujate kutses. Siin pole kahtlust mitte üksi öötöö, vaid ka masinate lärm ja müra. See on sootuks uus peatükk sellise kutsehaiguse uurimisel. Juba ühe milligrammi tina kehasseimbumine mõjub mürgitavalt ja 1 sentigrammi tina olemasolu toob enesega kaasa juba raske mürgituse.

Praha professor Wagner koos assistentidega korraldas selles küsimuses uurimuse. Selleks kasutas ta ühe tinamürgituse kaudu surnud inimese laipa. Siinkohal oleks raske kirjeldada kogu

uurimuse sisu, eriti selle uurimuse keemilis-meditiinilise sõnastuse tõttu.

Professor Seitz oli katseks võtnud ühe Leipzigi kirjaväljakäitise ja kaheksa ning poole tunni jooksul välja pumbanud 1632 liitrit õhku. Ta kirjutab oma uurimustes: Mõeldes, et inimene ühe hingetõmbega umbes 40 kantsentimeetrit õhku hingab ja minutis teeb 16 kuni 18 hingetõmmet, oleks ühe inimese õhuhulk kaheksa tunni jooksul 346 liitrit. 1632 liitris uuritud õhus leidsin ma vähimalt 0,2 milligrammi tina. Ühel päeval sissehingatud tinahulk oleks väljendatav järgmise vormeliga:

$$0,2 \times 3456$$

1632

Seega aasta jooksul oleks inimene hinganud sisse 127 milligrammi mikrooskoobilist tinatolmu. Kuna tinavalamis- ja masinaladumisruumi olukord on peaaegu võrreldav, siis peaks see kehtima ka masinaladumisruumi tervishoidliku külje kohta.

Professor Waser Zürichis filtreeris 48 tunni jooksul ladumismasinaruumi ja leidis selles mitte vähem kui 3,4 milligrammi tinatolmu. Ta märgib sealjuures:

— Ei ole kahtlust, et ventilatorite kaudu tõmmatavast tolmu on palju metallist tina või tinaoksüüdi.

Veel toome ühe uurija, Kantoni keemikeri, katsete tulemused ladumismasinaruumi tõmbetorudes. Ta seletab, et tolmu koosneb 32% tinaoksüüdist, 20% vismutoksüüdist (koos rauaoksüüdiga) ja 16% antimoookoksüüdist. 10% on nõge.

Need uurimused peaksid meile selgitama, millises hädasohtlikus olukorras peab töötama masinaladuja, ja eriti seal, kus pole korraldatud korraldust õhupuhasust.

Masinaladujad Ungaris

1937. aastal oli Budapesti linnas ladumismasinade park järgmine: 50 intertype'i, 225 linotype'i, 72 monotype'i ja 21 typograph-ladumismasinat. Töötavate masinaladujate arv oli 549, 37 montööri, abitöölisi 48 (ladumismasinade juures). Budapesti 24 iga päev ilmuva ajalehe juures töötab üldse 712 oskus- ja lihttöölisi.

VÄLISMAINE ringvaade

ČEHOSLOVAKKIA riik on seatud raskesse olukorda. Tema naaber, Saksamaa, on tegemas kõike, et hävitada riigi poliitilist kui ka majanduslikku mõjuvõimu Kesk-Euroops. Seekaudu tahetakse end kindlustada Kesk-Euroopas, teostades sellega kaugeleulatuvad tuleviku poliitika kavad. Saksamaa motiivideks Čehhoslovakkia sisemistesse asjadesse segamiseks on võetud ligi 3.500.000 sudeetlase-sakslase kaitse korraldamine, kes pidavat kannatama 7.000.000 čehhi valitsuse all. Ükski riik, nagu käesoleval korral Čehhoslovakkia, ei või kannatada teise riigi poolt ettekirjutusi ja teeb seda ainuüksi sõjalise ülevõimu korral. Järelikult, Čehhoslovakkia arvestab Saksamaa nõudmisi vaid otsese sõja ähvarduse tõttu ja püüab oma tegevusega mitte ärritada Saksamaad haarama sõjariistade järele. Kuigi maa valitsus on sel alal palju järeleandmisi teinud, on sakslaste nõudmised siiski liig suured, et neid saaks rahuldada. Sel korral oleks Čehhoslovakkia riik üldse lakanud olemast, ja loomulikult võib riik niikaugele minna ainuüksi sõjalise alistuse korral. Čehhoslovakkia kadumine, teiselt poolt, loob Euroopa riikide tasakaalus uue olukorra ja kõvendab fašistlike riikide mõju, mis on vastuolus demokraatlike riikide — eeskätt Inglismaa ja Prantsusmaa — huvidega, seega Čehhoslovakkia säilitamine on kujunenud ka nende riikide huvialaks. Kogu selline huvide vastuoksus on jaganud Euroopa kahte pealaagrisse ja Čehhoslovakkia sõda Saksamaaga tähendab üldist maailmasõda.

Kas sõda tuleb — see hoiab kõikide meeli ärevil. Saksamaa juhid on ennast selle asjaga sidunud — kogu oma kodurahvast toidetakse juba pidevalt Sudeedi-küsimusega ja taganemist on vaevalt oodata. Sel korral on aga Prantsusmaa, Inglismaa ja Venemaa otseselt sunnitud asuma vastupidetungile ja nii on neil kõik vaid teatavast hestest, mis oleks viisakaks põhjuseks sõja alustamiseks. Võib kujutada järgmist algust: üleskihitatud sudeetlased alustavad oma rajoonides mässe ja tapmisi, čehhid loovad valju karistuse. Üle piiri vaatlevad sakslased tulevad appi oma suguvendadele — ja sellega olekski tulekahju süüdatud. Kõik elemendid selliseks liikumiseks on juba käes — on neil vaid signaaliandmisest üldisele veristamisele.

RUMEENIA on riike, mille pärastsõjaaegne areng tuletab suuresti meele ka Eestis toimunud sündmusi. Vahe on vaid selles, et Rumeenia on vana riik — kuninga institutiooniga — ja suurenes vaid maailmasõja tulemusena Ungari, Austria ja Venemaa territooriumi arvel. Mis puutub riigi sisepoliitilise arengusse, siis oli ka temal palju tegemist moodsa haigusega — fašismiga. Fašismi ilmesas „Raudne kaart“ — Rumeenia fašistlik organisatsioon. Rahvas elab vaeselt, haridustase on üldiselt madal, riigi avalikud võimud on imbutunud korruptsiooniga, altkäemaksuga jne. — soodus pind fašistlikule liikumisele, mis võttis loosungiks kõrvaldada kõik halva. On arusaadav, et see oli vaid lööksõna — tegelikult püüti võimule, mille kaitsjaks ja nõuandjaks oleks kujunenud fašistlik riikide blokk. Rumeenia kuningas — olles demokraatlike entente riikide sõber — ennetas raudkaardi kavatsused ja „Raudne kaart“ saadeti laiali. Samal ajal pandi kehtima rahvahäälte korras uus põhiseadus. Uus põhiseadus juhib riigi sisepoliitilise arengu uutele roobastele, kusjuures aluseks on võetud kutselised põhimõtted riigi elu korraldamisel. Nii tulevad ümberkorraldamisele ka ametiühingud, ja neile anti uus seadus, nagu see sündis ka Eestis.

Kui senini on kõik läinud kavatsuste kohaselt, siis suurt muret äratavad välispoliitilised sündmused. Rumeenia — tahes-tahtmata — moodustab ühe võtme Kesk-Euroopa probleemide lahendamisel. Riigi territooriumi säilitamiseks ja strateegilise positsiooni alalhoidmiseks on ta sunnitud huvi tundma Čehhoslovakkia puutumatus üle. Seepärast ongi Rumeenia jätnud Nõukogude Venele tee vabaks läbi oma 5 miili laiuse koridori Čehhoslovakkiasse, kuna sellekohase lepingu kaudu Venemaa kohustub abistama Čehhoslovakkia välisvaenlaste kallaletungi korral. On arusaadav, et siin esineb hulk komplikatsioone, mille tulemusi võib selgitada tulevik.

Kaks aastat

Septembris möödus kaks aastat Eestimaa Tööliühingute Keskkliidu kongressi poolt valitud juhatuse tagandamisest ja uue nimetamise korras teetutseva juhatuse ametisolekust. Kui palju on sellest mõju olnud eesti ametiühingulisele liikumisele, jääb eripeatükiks ametiühingulises ajaloos.

KIRJUT maailmast

Esimene plakat

Esimese plakatina maailmas võiks lugeda Reimsi kirikunõukogu poolt avaldatud plakati, milles juhitü tähelepanu Jumalaema kiriku annete vastuvõtmisele. Plakatil on kujutatud madonna lapsega, samuti paavsti tiar ühes Peetruse võtmekimbuga. Plakat on trükitud Jean du Pre trükikojas Pariisis 1485. aastal. Haarlemi trükikoda omab plakati XVI aastasajast, millel on liikuvad tähed. Londoni arhiivis on säilinud teatriplakat 1585. aastast. 1575. aastal keegi Palissy Pariisis trükkis plakati arstkonna päeva puhul. 1866. aastal Pariisis Jules Cheret trükkis esimese moodsa illustreeritud värvilise plakati.

Klaverimängijad masinakirjutajaiks

Kui viiekümne aasta eest jõudis Ameerikast Inglismaale esimene kirjutusmasina mudel, ei olnud kohal ühtki inimest, kes sellel masinal oleks osanud kirjutada. Masina omanik otsis seetõttu kellegi nooremehe, kes oskas nii stenograafiat kui ka klaverimängu. Noormees leiutati vastava ajalehekuulutuse kaudu ja kui ta rakendati töösse, omandas ta peatselt sellise vilumuse, et tööandja kasutas meest kuni surmatunnini. Nii oli mehe ametivahetus — klaverimängult kirjutusmasinale — kindlustanud noorelelehele elucaege teenistuse, kuigi kirjutusmasina löökide toonid erinesid suurelt klaverikeelte toonidest. Mis tollal kujunes haruldaseks sündmuseks, oleks tänapäeva oludes tervele reale klaverikunstnikele, kes on leivata ja tööta, annud uut teenistust — kui praegu valitseksid ka tollecaegead olud.

Mis on internatsionalism?

1914. aastal mõrvatud Prantsuse sotsialistilt Jaurésilt on säilinud järgmine märkus:

— Internatsionalismis peitub rahvuste iseseisvuse ülemvõim. Iseseisvate rahvuste juures rahvusvahelise omandaj jõulise ja eelistatud mõjuorgani. Võiks õigupoolest öelda: vähe rahvusvahelisust muudab kodumaa võõraks, palju rahvusvahelist vaimu toob ta meile lähemale. Isamaa-armastuse vähesus tingib rahvusvahelisuse kaugenemise, palju isamaa-armastust lähendab meid rahvusvahelisusele.

Paberikauplejad organiseeruvad

Niihästi polügraafia- kui ka paberitööstus on kiiresti organiseerumas vastavate keskuste ümber. Organiseerumine teostatakse selleks, et valitseda vastava ala turgu ja kindlustada ennast igasuguste järskude hindade kõikumiste vastu, nagu seda kriisicaegadel eriti ilmneb. Üheks lülilik sel alal on ka paberi- ja kirjutusmaterjalide kauplejate organiseerumine, kuna sel korral tagatakse kindel müügihind ja omavahelise võistluse pehmemdamine. Paberikauplejad asutasid juba paari aasta eest vastava ühingu, mis järjest kasvab. 299 olemasolevast kauplemiskohast on organiseeritud juba 170, seega üle 60%. Ühingu ongi kehtima pannud üle riigi kindlad jällemüügi hinnad ja neist peetakse kinni.

Sidet trükiteöstusega ilmestab see organisatsioon juba üksi seekaudu, et ühingu esimeheks on trükiteöstur A. Veiler.

Ühingu liige

Julius Preimann

* 25. XII 1878. † 20. VIII 1938.

Võru-Petseri Trükiteöliste Ühingu

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.
Toimetus ja talitus Tallinn, Lühikejalg 6–2.
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmub oktoobris
Käsikirjade saatmise tähtpäev järgmisse numbris 15. oktoober

Väljaandja: Eesti Trükiteöliste Liit.

R. Tohver & Ko trükk, Tallinnas.

Vastutav toimetaja: A. Offenbach.
29. septembril 1938.